

4. Det statliga kris- och stimulansstödet till idrotten

– Omfattning, utformning, fördelning och effekter

Johan R Norberg & Christine Dartsch Nilsson, Centrum för idrottsforskning

Inledning

Vi ska göra allt vi kan för att minska smittspridningen, men då måste regeringen vara beredd att hjälpa våra föreningar att klara den ekonomiska knipa som de hamnar i.

(Björn Eriksson, ordförande Riksidrottsförbundet)

Citatet är hämtat från ett pressmeddelande av Riksidrottsförbundet daterat den 18 mars 2020.¹⁰ Uttalandet vittnar om den plötsliga ekonomiska kris som svensk idrott drabbades av till följd av att coronapandemin nått samhällsspridning i Sverige. Enligt Riksidrottsförbundet var det självklart att idrottsrörelsen skulle sluta upp i kampen för att begränsa smittspridning. Samtidigt tillades att de nya samhällsrestriktionerna, framför allt ett förbud mot allmänna sammankomster, slog hårt mot idrottsföreningars ekonomi och verksamhet.¹¹ En hastigt genomförd enkät till idrottsrörelsens förbund hade dessutom indikerat att det ekonomiska bortfallet för inställda idrottsevenemang – lågt räknat – skulle uppgå till 500 miljoner kronor enbart för perioden 12 mars–30 april.¹² Mot denna bakgrund riktade Riksidrottsförbundet nu hoppet till att regeringen skulle träda in och hjälpa idrottsrörelsen i den uppkomna krisen.

Regeringens svar kom snabbt. Redan den 20 mars meddelades att ett extra statsbidrag på 500 miljoner kronor skulle tilldelas idrottsverksamheter som "förlorar intäkter till följd av begränsningen av offentliga tillställningar". Stödpaketet, som möjliggjorts genom en överenskommelse mellan regeringspartierna, Centerpartiet och Liberalerna, skulle fördelas av Riksidrottsförbundet och gå till "föreningar som

¹⁰ Riksidrottsförbundet (2020). "Idrottsföreningar förlorar 500 miljoner på inställda evenemang". Pressmeddelande.

¹¹ Riksidrottsförbundet (2020). "Regeringens besked: Förbud för större evenemang". Pressmeddelande.

¹² Riksidrottsförbundet (2020). "Ekonomiska konsekvenser av corona/covid-19 för idrottsrörelsen 12 mars till 30 april 2020". Brev till Amanda Lind, kultur- och demokratiminister samt minister med ansvar för idrottsfrågorna.

organiserar idrottsevenemang, så som större cuper, motionslopp eller matcher på elitnivå”.¹³

I början av april återkom regeringen med beskedet att idrottsrörelsen skulle tillföras ytterligare ett bidrag på 1,02 miljarder kronor för att hantera coronakrisens negativa effekter under det andra halvåret av 2020. Denna gång tillades att stöd-paketet inte enbart syftade till att mildra de ekonomiska konsekvenserna av spridningen av covid-19 – det skulle även ”underlätta en återstart av verksamheten när läget så tillåter” och ”bidra till en jämställd och jämlik idrottsverksamhet”.¹⁴ Även det följande året, 2021, beviljades ett krispaket, då på drygt 1,95 miljarder. Återigen framhöll regeringen att pengarna skulle användas för att mildra pandemins negativa ekonomiska konsekvenser för svensk idrott och för att underlätta ”uppstart av verksamhet och bidra till en jämställd och jämlik idrottsverksamhet”. Barn- och ungdomsidrotten skulle särskilt beaktas.¹⁵

Sammanfattningsvis fick idrottsrörelsen således 3 455 miljoner kronor i extra anslag under 2020–2021 till följd av coronapandemin. Syftet med detta kapitel är att kartlägga och analysera det statliga kris- och stimulansstödet omfattning, utformning, fördelning och effekter.

En redogörelse av detta slag kan emellertid inte göras utan vissa förtydliganden och förbehåll. Ett första förbehåll är själva tidsperspektivet. När detta skrivs, vintern 2022, pågår pandemin fortfarande. Det är därför för tidigt att bedöma dess långsiktiga ekonomiska konsekvenser för svensk idrott. Till detta kommer vårt begränsade källmaterial. Analysen baseras på uppgifter om hur Riksidrottsförbundet och specialidrottsförbund fördelat statens kris- och stimulansstöd på organisationer och ändamål. Vi har däremot inte haft möjlighet att följa upp den process som föregick fördelningen, till exempel vilka överväganden som gjordes av Riksidrottsstyrelsen i beredningen av krisstödet, eller hur Riksidrottsförbundets kansli bedömde rimligheten i medlemsorganisationernas beskrivning av sina ekonomiska bortfall. Detta är viktigt. Vi kan följa hur bidrag på nära 3,5 miljarder kronor har fördelats, men vi kan inte bedöma i vilken utsträckning som fördelningen återspeglar en ekonomisk realitet. Det senare kräver en betydligt större forskningsinsats, med ingående analyser av de tusentals ansökningar som Riksidrottsförbundet hade att hantera.

---

¹³ Regeringskansliet (2020). ”En miljard kronor till kultur och idrott till följd av coronavirusets effekter”. Pressmeddelande.

¹⁴ Regeringskansliet (2020). ”Kris- och stimulansstöd till idrotten”. Pressmeddelande.

¹⁵ Regeringskansliet (2021). *Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende anslag 13:1 inom utgiftsområde 17 kultur, medier, trossamfund och fritid*. Ändringsbeslut 2021-07-08.

För att ytterligare komplicera saken var det statliga kris- och stimulansstödet endast en av flera statliga stödinsatser som kom svensk idrottsrörelse till godo under 2020–2021. En mer fullständig analys skulle behöva inkludera andra stödåtgärder, såsom permitteringsstöd och att föreningar fått behålla tidigare års nivå av statligt lokalt aktivitetsstöd (LOK-stöd) även om pandemin inneburit minskad verksamhet.

Med dessa reservationer vill vi dock understryka det idrottspolitiska värdet av att det statliga kris- och stimulansstödet blir kartlagt och analyserat. Den främsta anledningen är att stödet på väsentliga punkter skiljer sig från den generella statliga idrottspolitiken. Det traditionella statliga idrottsstödet har en tydlig välfärdspolitisk profil. Målet är att uppmuntra idrottsrörelsens ideella krafter, och samtidigt motverka den ojämlikhet som uppstår om endast marknadskrafter och socio-demografiska strukturer får råda inom idrotten. Det statliga kris- och stimulansstödet har baserats på en rakt motsatt logik. Det primära målet har varit att stötta ekonomiskt intäktsbortfall, vilket skiftat fokus bort från idrottsrörelsens ideella delar och till de verksamheter som (vanligtvis) har stora kommersiella intäkter. Medan det ordinarie statliga stödet således har till syfte att begränsa eller balansera marknadskrafterna i svensk idrott, utformades krisstödet för att kompensera idrottsrörelsen i en situation där marknadskrafterna slagits ur spel. Lägg därtill att krisstödet enbart under åren 2020–2021 uppgick till närmare 3,5 miljarder kronor, vilket nästan var i paritet med det ordinarie statsanslaget. Av detta följer att vi inte enbart kan bedöma stödets effekt i relation till idrottsrörelsens ekonomiska bortfall under coronapandemin. Vi måste också ställa oss frågan hur detta stöd inverkat på det samlade statliga idrottsstödet.

Vår analys i detta kapitel har således vägletts av två parallella teman. Det första temat handlar om att analysera kris- och stimulansstödet direkta betydelse för svensk idrott i att hantera de direkta negativa effekterna av coronapandemin. Viktiga frågeställningar här är: Hur utformades stödet? Vilka verksamheter inom idrottsrörelsen prioriterades i bidragsgivningen, och vilka gjorde det inte? Vad finns att säga om stödets fördelning med avseende på kvinnor och män och mellan barn- och ungdomsidrott och elitidrott? Var stödet tillräckligt stort för att hjälpa svensk idrott att överleva, trots de kraftiga restriktioner som infördes på grund av coronaviruset och den medföljande restriktionspolitiken?

Det andra temat handlar om kris- och stimulansstödet effekter på den samlade statliga idrottspolitiken. Här vill vi diskutera hur detta bidrag i kraft av sin inriktning och omfattning skapat en viktig tyngdförskjutning i det statliga stödet till

idrotten. Tid får utvisa i vilken utsträckning detta skifte är tillfälligt, eller början på en ny epok i den statliga idrottspolitiken.

”Kompensationsstödet” till idrottsrörelsen tar form

Efter att regeringen beslutat om ett krisstöd till idrotten fick Riksidrottsförbundet i uppdrag att svara för stödpaketets närmare utformning och fördelning. Under ledning av Riksidrottsstyrelsen började riktlinjer och principer för bidraget att ta form. Till styrelsens hjälp inrättades även en särskild referensgrupp, bestående av representanter för tio specialidrottsförbund. Arbetet bedrevs skyndsamt och den 20 april kunde Riksidrottsstyrelsen fatta beslut om det regelverk som skulle gälla för det statliga krisstödet, eller ”kompensationsstödet” som det nu benämndes inom Riksidrottsförbundet. Namnbytet ska enligt uppgift från Riksidrottsförbundets kansli förstås som en markering av att idrottsrörelsen inte i första hand uppfattade bidraget som ett krisstöd, utan som en ekonomisk kompensation för att man lojalt slöt upp i det svenska samhällets kamp mot coronaviruset.

I Riksidrottsstyrelsens beslutade riktlinjer fastslogs att det övergripande syftet med kompensationsstödet skulle vara att ge specialidrottsförbund och idrottsföreningar ”förutsättningar att överleva samt fortsatt kunna bedriva idrottsverksamhet och evenemang”. Särskilt viktigt var även att ”värna idrottsverksamhet och evenemang som bedrivs för och till förmån för barn- och ungdomsidrotten”. Vidare bestämdes att kompensation både skulle utgå för faktiska merkostnader som drabbat idrottsorganisationer på grund av coronaviruset och för förlorade intäkter till följd av inställda, reducerade eller uppskjutna verksamheter och evenemang. Dessutom skulle stödet fördelas i två delvis parallella processer. Det stora antalet mindre ansökningar från lokala idrottsföreningar skulle beredas av Riksidrottsförbundets kansli och därefter utdelas efter beslut av Riksidrottsstyrelsen. Större ansökningar från specialidrottsförbunden själva samt ett antal större utpekade evenemang – framför allt de högsta serierna i publikstarka lagidrotter, ett antal mästerskaps tävlingar samt vissa större massevenemang, såsom Vätternrundan och Göteborgsvarvet – skulle däremot beredas av de berörda specialidrottsförbunden själva.¹⁶ Detta dubbla bidragssystem motiverades av Riksidrottsstyrelsen med att det egna kansliet generellt sett hade goda förutsättningar att bedöma idrottsföreningars ansökningar på ett rättvist sätt, men att det var rimligt att special-

---

¹⁶ Se Riksidrottsförbundet (2020). *Kompensationsstöd SF*. Beslutat av RS 2020-04-20; *Kompensationsstöd IF*. Beslutat av RS 2020-04-20.

idrottsförbunden fick ta ett samlat grepp över större och kommersiellt inriktade evenemang.

Exempelvis är det knepigt att hantera eventuell kompensation till högsta ligan i handboll då slutspelet ej hade påbörjats. Det är omöjligt att veta vilken förening som skulle gått längst i slutspelet. Det är en uppgift som hanteras bättre samlat inom respektive SF med utgångspunkt från de av RS beslutade riktlinjer.¹⁷

I det regelverk som rörde lokala idrottsföreningar fastslogs att endast ansökningar om minst 15 000 kronor kunde komma i fråga. I de principer som rörde stödet till specialidrottsförbund och utpekade evenemang saknades ett lägsta belopp. Däremot fastslogs att fördelningen av detta stöd skulle ske i relation till omfattningen av de sökandes intäktsbortfall och kostnader med anledning av coronaviruset. Ju större ekonomisk skada, desto högre kompensationsstöd.¹⁸

Kompensationsstödet fördelas

Ett bidrag fördelat på två skilda pottor

Ett första sätt att kartlägga kompensationsstödet är att jämföra den del som avsattes till lokalt föreningsstöd, att fördelas direkt av Riksidrottsförbundet, med det stöd som skulle tillföras utpekade verksamheter, och hanteras separat av berörda specialidrottsförbund. Det intressanta med en sådan uppdelning är att den senare potten rymmer just de evenemang som enligt idrottsrörelsens egna bedömningar har störst kommersiella intäkter. Vi får således ett grovt mått på hur stor andel av det statliga kris- och stimulansstödet som riktades till den breda idrottsrörelsens mer begränsade kommersiella intäkter, och hur stor andel som avsattes för att kompensera de kommersiellt starka förbundens och elitklubbarnas mest lönsamma evenemang.

Listan på de evenemang och aktiviteter som skulle hanteras separat har varierat något över tid. I den första fördelningsomgången uppräknades dock aktiviteter inom sammanlagt 17 förbund. I listan ingick serie- och slutspel på högsta nivå i publikstarka idrotter som fotboll, ishockey och bandy. Vidare ingick ett antal evenemang med många betalande deltagare, såsom motionsloppen Stockholm

¹⁷ Riksidrottsförbundet (2020). *Principer för ekonomiskt stöd till idrottsrörelsen till följd av Coronapandemin*. RS 2020-04-16. Bilaga 1, utl. 2a.

¹⁸ Se Riksidrottsförbundet (2020). *Kompensationsstöd SF*. Beslutat av RS 2020-04-20; *Kompensationsstöd IF*. Beslutat av RS 2020-04-20.

Marathon och Göteborgsvarvet (i Svenska Friidrottsförbundets regi), Vätternrundan (Svenska Cykelförbundet) och Vansbrosimningen (Svenska Simförbundet).

I tabell 4.1 nedan redovisas hela det kompensationsstöd som fördelats av Riksidrottsförbundet fram till september 2021. Det rör sig om sammanlagt 2,49 miljarder kronor. Förutom detta stöd har Riksidrottsförbundet även fördelat 620 miljoner kronor i så kallat återstartsstöd (mer om det i det kommande). Förutom dessa medel återstår cirka 350 miljoner kronor som ännu inte är fördelade (mars 2022).

I tabellen redovisas fördelningen mellan bidrag till lokala idrottsföreningar via Riksidrottsförbundet, och bidrag till utpekade verksamheter via berörda specialidrottsförbund.

Tabell 4.1. Kompensationsstöd till idrottsföreningar (IF) via Riksidrottsförbundet (RF) och specialidrottsförbunden (SF) 2020–2021

	2020	Andel (%)	2021	Andel (%)
Fördelas till lokala IF via RF	529 000 000	36	286 000 000	28
Fördelas till utpekade verksamheter via SF	957 000 000	64	718 000 000	72
Summa	1 486 000 000	100	1 004 000 000	100

Källa: RF

Tabell 4.1 visar att drygt 2/3 av kompensationsstödet riktats till förbund och elitklubbar som kompensation för ekonomiskt bortfall i de verksamheter som vanligtvis är de mest inkomstbringande i svensk idrott. Den resterande tredjedelen avsattes för att kompensera lokala idrottsföreningar för deras intäktsbortfall och ökade kostnader på grund av pandemin. Sett över tid ökade andelen stöd till idrottsrörelsens mest inkomstbringande evenemang: från 64 procent 2020 till 72 procent 2021.

Kompensationsstöd till utpekade verksamheter via specialidrottsförbunden

I tabell 4.2 redovisas kompensationsstödet till utpekade verksamheter via specialidrottsförbunden, fördelat på fem övergripande kategorier. Det rör sig om totalt 1 675 miljoner kronor för 2020–2021.

Den oavkortat största posten, drygt 1 038 miljoner kronor (motsvarande 62 procent av hela bidraget), riktades till elitklubbar i sammanlagt nio idrotter, däribland ishockey, fotboll, handboll, innebandy och bandy. Den stora merparten av detta

stöd – 86 procent – tillföll elitklubbar i ishockey (550 miljoner kronor) och fotboll (342 miljoner kronor).

Drygt 288 miljoner kronor tillfördes utpekade evenemang i sammanlagt 17 specialidrottsförbund, såsom stora motionslopp eller cykellopp och stora tävlingsarrangemang som Gothia Cup. Störst tilldelning i denna kategori fick Svenska Friidrottsförbundet (88 miljoner kronor) följt av Svenska Fotbollförbundet (72,5 miljoner kronor). Den särskilda potten för "IF-verksamhet" handlade nästan uteslutande om stöd till lokala Friskis & Svettis-föreningar via Svenska Friidrottsförbundet.

Tabell 4.2. Krisstöd via specialidrottsförbund (SF) april 2020 – 2021, fördelat på kategorier

Kategori	SEK	Andel av totalbeloppet (%)
Seriespel	1 038 575 460	62
Evenemang	288 470 500	17
IF-verksamhet*	171 452 000	10
SF**	140 803 000	8
SDF***	35 981 500	2
Summa	1 675 282 460	100

* Idrottsföreningar (IF)

** Specialidrottsförbund (SF)

*** Specialidrottsdistriktsförbund (SDF)

Källa: RF

Totalt sett fick 48 av idrottsrörelsens 71 specialidrottsförbund del av det så kallade kompensationsstödet under det första året av coronapandemin. Skillnaderna i belopp är mycket stora. De tio förbund med högst tilldelning redovisas i tabell 4.3 på nästa sida. Resultatet visar att fyra idrotter utmärker sig med stor tilldelning. Ishockeyn intar en särställning med över 557 miljoner kronor i stöd (motsvarande 36 procent av det totala stödet till utpekade idrottsverksamheter), följt av fotboll med 461 miljoner kronor (30 procent). Även friidrott och handboll fick betydande delar av det totala stödet. Detta kan jämföras med att 23 förbund fick mindre än en miljon kronor vardera att fördela. Minst fick Styrkelyftsförbundet med 6 000 kronor. 23 förbund blev helt utan stöd, framför allt små förbund men även medelstora kampsportsförbund som boxning och taekwondo.

Tabell 4.3. Utdelat kris- och stimulansstöd via specialidrottsförbunden april 2020–2021, fördelat på förbund

Förbund	SEK	Andel av totalbeloppet (%)
Ishockeyförbundet	556 996 000	36
Fotbollförbundet	460 884 460	30
Friidrottsförbundet	259 345 000	17
Handbollförbundet	98 748 000	6
Bilsportförbundet	34 297 000	2
Cykelförbundet	32 617 500	2
Innebandyförbundet	32 205 000	2
Basketbollförbundet	30 422 000	2
Orienteringsförbundet	28 767 000	2
Skidförbundet	20 983 000	1

Källa: RF

Stöd till lokala idrottsföreningar via Riksidrottsförbundet

Drygt 815 miljoner kronor av det statliga kris- och stimulansstödet utdelades till lokala idrottsföreningar via Riksidrottsförbundet under perioden 2020–2021. Stödet fördelades efter ett ansökningsförfarande, där föreningarna fick redogöra för vilka evenemang man inte kunnat genomföra och vilka intäktsbortfall eller ökade kostnader man drabbats av. Enligt Riksidrottsförbundets anvisningar beviljades inte kompensation för uteblivna löner, arvoden eller sponsor- och medieavtal. Ett villkor för att få bidrag var dessutom att de sökande kunde verifiera sina förlorade intäkter eller höjda kostnader genom exempelvis styrelseprotokoll, budgetar och uppgifter om evenemangens utfall under tidigare år.

Storleken på bidrag blev mycket varierad: mest fick Idrottsklubben Studenterna i Umeå, med totalt 9 763 000 kronor. Ytterligare 108 klubbar fick stöd på över 1 miljon kronor vardera. De allra flesta fick däremot mer begränsade summor. Av de totalt 5 436 föreningar som beviljades stöd fick två tredjedelar – 3 592 föreningar – bidrag på mindre än 100 000 kronor.

Det ska tilläggas att denna del av coronastödet är svårare att följa med avseende på idrotters olika tilldelning. Problemet är att cirka 12 procent av de föreningar som beviljades bidrag under 2020–2021 är flergrensföreningar, det vill säga föreningar som bedriver mer än en idrott. Denna föreningstyp erhöll sammanlagt 167 miljoner kronor, motsvarande 20 procent av detta bidrag. Med flergrensföreningarna

exkluderade redovisas emellertid de tio idrotter som fick mest stöd i denna bidragskategori.

Tabell 4.4. Utdelat kompensationsstöd via Riksidrottsförbundet 2020–2021, fördelat på specialidrottsförbund

Förbund	SEK	Andel av totalbeloppet (%)
Fotbollförbundet	197 001 000	24
Ishockeyförbundet	64 356 000	8
Innebandyförbundet	36 549 000	4
Ridsportförbundet	34 159 000	4
Handbollförbundet	30 783 000	4
Golf förbundet	26 562 000	3
Gymnastikförbundet	25 476 000	3
Simförbundet	18 607 000	2
Bilsportförbundet	16 152 000	2
Friidrottsförbundet	15 619 000	2

Källa: RF

Tabell 4.4 kan ses som en indikation på vilka idrotter vars lokala idrottsföreningar vanligtvis har störst ekonomiska intäkter. Även här utmärker sig idrotterna fotboll och ishockey med stora kompensationsstöd. Fotbollsklubbars totala tilldelning på 197 miljoner kronor kan jämföras med att föreningar tillhörande 28 av Riksidrottsförbundets totalt 72 specialidrottsförbund tilldelades mindre än 1 miljoner kronor vardera.

Ett nytt bidrag tillkommer: "Återstart"

I april 2021 meddelade regeringen i sitt regleringsbrev till Riksidrottsförbundet att särskilda medel av det statliga kris- och stimulansstödet skulle öronmärkas för "att underlätta uppstart av idrottsverksamhet". Nyordningen innebar en viss begränsning av Riksidrottsstyrelsens självbestämmande i bidragshanteringen, såtillvida att regeringen själv beslutade hur stora delar av stödet som skulle ingå i en ny satsning.

I Riksidrottsförbundets hantering av det statliga kris- och stimulansstödet fick det nya bidraget namnet "återstartsstöd". Vidare fastslogs att syftet med detta stöd var "att stimulera en uppstart av SF:s verksamhet efter coronapandemins effekter", så att förbunden skulle ges möjlighet att "rekrytera, återrekrytera och behålla medlemmar". Medan det övriga krisstödet således främst handlade om "att ekonomiskt kompensera föreningar och förbund för negativa ekonomiska konsekvenser som

uppstått”, fick detta bidrag en framåtriktad karaktär med målet att idrottsrörelsen skulle ”stå sig fortsatt stark efter att pandemin släppt sitt tag”.¹⁹

Återstartsstödet 2021 uppgick till totalt 620 miljoner kronor, och delades ut vid två tillfällen (se tabell 4.5). Den största delen, totalt 460 miljoner kronor (74,2 procent), avsattes som generell specialidrottsförbundsstöd. Som villkor för bidraget beslutade emellertid Riksidrottsstyrelsen att varje förbund skulle visa upp en särskild återstartsplan, där det fastslogs vilken typ av insatser man avsåg att göra, vad man ville åstadkomma med dessa och hur bidraget skulle fördelas. Därutöver gavs förbunden stort självbestämmande över sina bidrag. I den första fördelningsomgången (juni 2021) fick de helt avgöra hur medlen skulle fördelas mellan centrala insatser på förbunds nivå, insatser på SDF-nivå (distrikt) respektive stöd till lokala föreningar. Inför den andra fördelningsomgången (december 2021) infördes kravet från Riksidrottsstyrelsen att minst en tredjedel av stödet skulle tillföras de lokala föreningarna. Beslutet ger en indikation om att många förbund valde att använda återstartsstödet till centrala insatser i den egna organisationen.

Vid fördelningen i december 2021 tillkom nya budgetposter inom ramen för återstartsstödet. Totalt 50 miljoner kronor (40 + 10 miljoner kronor) avsattes som särskilt stöd till parasport, bland annat i form av stöd till anläggningar och utrustning. Vidare avsattes 30 miljoner kronor i ett särskilt elitstöd till specialidrottsförbunden ”för att motverka kostnadsökningar som uppstår på grund av förändringar i det internationella programmet och till verksamhet för kommande landslagsutövare”.

En mindre del av stödet riktades till idrottsrörelsens distriktsorganisationer för dels uppsökande arbete av utsatta föreningar som drabbats särskilt hårt under pandemin i form av minskad verksamhet (15 miljoner kronor), dels bidrag som lokala idrottsföreningar kunde ansöka om (35 miljoner kronor). Slutligen avsattes 30 miljoner kronor till Riksidrottsförbundet för centrala insatser.

---

¹⁹ Riksidrottsförbundet (2021). *Återstart 2021*. Webbsida.

Tabell 4.5 Fördelning av återstartsstöd 2021, miljoner kronor

	MSEK	Andel av totalbeloppet (%)
Stöd till specialidrottsförbund för deras återstartsplaner	460	74,2
Stöd till specialidrottsförbund för paraidrott	40	6,5
Stöd till specialidrottsförbund för elitidrott	30	4,8
Stöd till distriktsförbund för arbete med utsatta föreningar	15	2,4
Stöd till distriktsförbund för anläggningsstöd till paraidrott	10	1,6
Stöd till distriktsförbund för vidareförmedling till IF	35	5,6
Stöd Riksidrottsförbundet för centrala insatser	30	4,8
Summa	620	100

Källa: RF

I skrivande stund, januari 2022, har Riksidrottsförbundet inte redovisat hur det totala återstartsstödet till specialidrottsförbunden på 460 miljoner kronor fördelats mellan Riksidrottsförbundets 71 specialidrottsförbund. Den första fördelningen (juni 2021) är däremot offentliggjord. I tabell 4.6 redovisas de tio förbund som fick störst tilldelning av de sammanlagt 220 miljoner kronor som då delades ut.

Tabell 4.6. Fördelning av återstartsstöd utdelat till de tio specialidrottsförbund som fick störst tilldelning i juni 2021

Förbund	SEK	Andel av totalbeloppet (%)
Fotbollförbundet	18 000 000	8,2
Friidrottsförbundet	11 000 000	5,0
Gymnastikförbundet	11 000 000	5,0
Handbollförbundet	11 000 000	5,0
Innebandyförbundet	11 000 000	5,0
Ishockeyförbundet	9 500 000	4,3
Ridsportförbundet	8 000 000	3,6
Budo- och Kampsportsförbundet	7 000 000	3,2
Korpen	7 000 000	3,2
Golfförbundet	6 500 000	3,0

Källa: RF

Tabell 4.6 visar att Svenska Fotbollförbundet fick störst återstartsstöd, totalt 18 miljoner kronor, motsvarande 8,2 procent av totalbeloppet. Därefter följde fyra förbund med 11 miljoner kronor vardera. Sammantaget tilldelades specialidrottsförbunden som fick mest stöd 45 procent av hela bidraget. Andra förbund tilldelades lägre belopp. Sammanlagt 24 specialidrottsförbund beviljades bidrag på

upp till 800 000 kronor. Lågst tilldelning – 175 000 kronor vardera – fick Padel-, Isseglings-, Islandshäst- samt Gång- och vandringsförbunden.

Perspektiv på det statliga kris- och stimulanstöd till idrotten

I detta avsnitt vill vi ge perspektiv på det statliga kris- och stimulanstöd till idrotten. Vi tar vår utgångspunkt i regeringens tre mål för bidraget, det vill säga i vilken utsträckning som stödet mildrat negativa ekonomiska konsekvenser av covid-19 för idrottsrörelsen, underlättat en uppstart av verksamhet samt bidragit till en jämställd och jämlik idrottsverksamhet.

En analys av detta slag kommer oundvikligen att innehålla normativa inslag. Detta beror på att fördelning av pengar alltid innebär avvägningar mellan olika intressen. I situationer där behoven är större än de tillgängliga resurserna kommer det alltid att finnas vinnare och förlorare. Till detta kommer att regeringens målformuleringar var generella, och saknat tydliga direktiv för hur Riksidrottsstyrelsen skulle hantera de avvägningsfrågor som uppstår när ett bidrag ska fördelas. Syftet med vår analys är därför inte att fastställa om Riksidrottsstyrelsens fördelningsprinciper var ”rättvisa”, ”bra” eller ”ändamålsenliga”. Däremot vill vi ge perspektiv på stödet, och visa hur de vägval som gjordes de facto innebar att vissa mål eller intressen prioriterades – men inte andra.

Bidrog stödet till att mildra de ekonomiska konsekvenserna för idrottsrörelsen?

Det första och främsta målet med statens kris- och stimulanstöd var att mildra de ekonomiska konsekvenserna för idrottsrörelsen under coronakrisen. Detta aktualiserar frågor om huruvida stödet var tillräckligt, och om det gav avsedd effekt.

Ett första sätt att närma sig denna fråga är att konstatera att Riksidrottsförbundet åskade totalt 3,5 miljarder kronor i krisstöd under perioden 2020–2021, baserat på bedömningar av den egna rörelsens ekonomiska behov. Regeringen beviljade nästan hela summan, totalt 3 455 miljoner kronor. Beloppet ska inte uppfattas som att idrottsrörelsen vare sig begärde eller fick full ekonomisk täckning för sina kostnader och intäktsbortfall under pandemin. Däremot måste det konstateras att regeringen beviljade Riksidrottsförbundet nästan hela det belopp som förbundet självt ansåg nödvändigt, för att idrottsrörelsen skulle klara sig igenom krisen.

En andra indikation på stödets betydelse handlar om idrottsrörelsens överlevnad. Enligt uppgift från Riksidrottsförbundet finns det i dagsläget inga kända fall av förbund eller föreningar som försatts i konkurs till följd av pandemin och dess medföljande restriktioner. Båda dessa sakförhållanden talar för att statens stöd infriade målet om att minska de negativa ekonomiska effekterna för svensk idrott.

Ett ytterligare stöd för detta påstående ges i de studier som hittills genomförts om idrottsrörelsens faktiska ekonomiska situation under pandemins första år. När det gäller den ekonomiska situationen för lokala idrottsföreningar ges värdefull information i Riksidrottsförbundets egen rapport *Ett år med corona*, publicerad i maj 2021. I rapporten presenterades en större enkätundersökning, där 3 725 idrottsföreningar redogjort för sin situation under pandemins första år. På frågor om de ekonomiska effekterna av krisen uppgav en dryg fjärdedel – 28 procent – att föreningen fått en ”Mycket sämre” ekonomi. Flest, 39 procent, gav svaret ”Lite sämre”, medan 15 procent menade att man inte påverkats alls. En mindre grupp svarade att ekonomin i stället blivit ”Lite bättre” (15 procent) eller till och med ”Mycket bättre” (3 procent). Uppgifterna indikerar att drygt var fjärde idrottsförening i ekonomiskt avseende drabbades hårt av covid-19, men att den stora majoriteten föreningar i mindre utsträckning eller inte alls drabbades. Det är givetvis allvarligt att 28 procent av landets idrottsföreningar fick kraftigt försämrad ekonomi under krisen. Här krävs fortsatta och fördjupade studier för att undersöka de faktiska konsekvenserna för dessa föreningar – samt i vilken utsträckning som det statliga kris- och stimulansstödet kommit dessa föreningar till del. Samtidigt är det positivt att majoriteten idrottsföreningar uppgivit att man klarat sig förhållandevis bra under pandemins första år. Enligt Riksidrottsförbundets bedömning beror detta på att många föreningar varit framgångsrika i att minska sina löpande utgifter under krisen. I frånvaron av cuper och tävlingar har även klubbarnas omkostnader för resor, tävlingsavgifter med mera minskat. Att många föreningar således kunnat uppvisa ett positivt bokslut kan därmed ses som resultatet både av att de beviljats krisstöd för uteblivna intäkter och att resurser inte kunnat utnyttjas på grund av pandemin och de medföljande samhälleliga restriktionerna.

När det gäller pandemins ekonomiska effekter på svensk elitidrott är kunskapsläget betydligt magrare. Forskning saknas, liksom mer ingående uppgifter om specialidrottsförbundens och elitklubbarnas ekonomi. En viss fingervisning om den ekonomiska situationen i fotbollens och ishockeyns högsta ligor (för män) ges emellertid i två rapporter från revisions- och konsultföretaget EY:s (tidigare Ernst & Young) Sports Business Services (SBS). Sports Business Services beskriver sig

själva som ”ett rikstäckande nätverk som stödjer idrottens värld och dess intressenter med EY:s tjänster inom revision, redovisning, affärsrådgivning, skatt och transaktioner”. Man säger sig samarbeta med och hjälpa idrottsklubbar, ligor och idrottsföreningar över hela landet. Vidare genomför man regelbundet studier för att identifiera samband mellan elitklubbar idrottsliga framgångar och ekonomiska förutsättningar i olika lagidrotter.²⁰

Sports Business Services har under flera år analyserat den ekonomiska situationen för elitklubbar i Allsvenskan i fotboll och Svenska Hockeyligan (SHL) i ishockey. Enligt deras bedömning har båda elitverksamheterna klarat sig bra under pandemin. I ett pressmeddelande daterat den 9 april 2021 fastslogs att de allsvenska klubbarna ”tog sig igenom 2020 med bravur” och att tre av fyra klubbar uppvisade ett positivt ekonomiskt resultat. Enligt deras bedömning låg framför allt fyra faktorer bakom de positiva siffrorna: statligt stöd, supporterstöd, klubbarnas arbete med att minska kostnader samt nya centrala avtal med spelbolaget Unibet och strömningskanalen Discovery+.²¹ I fråga om SHL konstaterades att ligans 14 ishockeyklubbar skulle haft en förlust på hela 387,2 miljoner kronor om inte olika former av ”intäkter” – i praktiken statligt stöd – hade tillkommit. Det faktiska resultatet för 2020 blev i stället en samlad förlust på måttliga 20,7 miljoner kronor.²²

Sammantaget finns det följaktligen tydliga indikationer på att det statliga kris- och stimulansstödet för idrottsrörelsen på närmare 3, 5 miljarder kronor för perioden 2020–2021 har bidragit till att minska de negativa ekonomiska effekterna av coronapandemin för svensk idrottsrörelse.

Ett stöd för intäktsbortfall men inte aktivitetsbortfall

Hela den svenska idrottsrörelsen drabbades av coronapandemin – men krisen drabbade idrottsförbund och klubbar på olika sätt och i olika omfattning. För vissa idrotter ledde pandemin och medföljande restriktioner till att de periodvis tvingades helt upphöra med ordinarie tränings- och tävlingsverksamheter. Detta gällde framför allt många så kallade hallidrotter, och särskilt kampsporter som judo, boxning och taekwondo, där den reguljära verksamheten i praktiken omöjliggjordes av Folkhälsomyndighetens rekommendationer till idrottsrörelsen om att undvika kroppskontakt mellan utövare. För stora utomhusidrotter – såsom

---

²⁰ EY (u.å.). ”Sports Business Services”. Webbsida.

²¹ EY (2021). *Hur mår svensk elitfotboll? En analys av den finansiella ställningen i Allsvenskan 2020.*

²² EY (2021). *Hur mår svensk elitishockey? En analys av den finansiella ställningen i SHL 2020/2021.*

fotboll, golf och ridsport – blev effekten på själva träningsverksamheten betydligt mindre. Däremot begränsades möjligheterna till tävlingsverksamhet, cuper och resor. För många klubbar innebar detta både minskad aktivitet och ett ekonomiskt bortfall när deras tävlingsevenemang inte kunde längre genomföras. För specialidrottsförbund och så kallade elitklubbar i kommersiellt starka idrotter såsom fotboll, ishockey och bilsport innebar pandemin framför allt ett ekonomiskt bortfall, såtillvida att seriespel i de högsta divisionerna kunde fortsätta, men inför tomma läktare och med minskade sponsrintäkter.

Även om hela idrottsrörelsens verksamhet påverkades av pandemin, fick det statliga krisstödet en stark inriktning på att kompensera ekonomiskt bortfall. Det var således förlorade intäkter och höjda kostnader som styrde hur krisstödet skulle fördelas – inte minskade aktiviteter. Detta förklarar att den största enskilda utgiftsposten i idrottsrörelsens kompensationsstöd blev stöd till elitklubbar i de högsta divisionerna i idrotter som ishockey, fotboll och handboll. Dessa klubbar hade stora intäktsbortfall till följd av uteblivna publikintäkter, även om de i stor utsträckning kunde fortsätta med sin tävlingsverksamhet.

Denna avgränsning till ekonomiskt bortfall fick emellertid till följd att lokala idrottsföreningar med små intäkter vid sidan av medlemsavgifter och aktivitetsbidrag inte blev berättigade att söka kompensationsstöd. De saknade helt enkelt förlorade intäkter som kunde kompenseras. Hur många idrottsföreningar tillhörde denna kategori? Ett exakt svar är inte möjligt att ge. För närvarande saknas detaljerad statistik på det totala antalet aktiva idrottsföreningar inom den organiserade idrottsrörelsen. Med denna reservation uppskattar Riksidrottsförbundet att man har cirka 19 000 idrottsföreningar inom den egna rörelsen.²³ Detta ska ställas mot att 5 158 idrottsföreningar tilldelades kompensationsstöd under det första året av coronapandemin. Detta indikerar att en stor majoritet – uppemot 73 procent – av idrottsrörelsens lokala idrottsföreningar blev helt utan kompensationsstöd. Om kompensationsstödet även inkluderat aktivitetsbortfall, hade bidragsfördelningen rimligtvis blivit annorlunda.

Som tidigare nämnt var kompensationsstödet inte det enda statliga krisstödet till idrottsrörelsen. Under 2021 avsattes även 620 miljoner i så kallat återstartsstöd. Merparten av detta stöd – totalt 460 miljoner kronor – fördelades enligt uppgift på Riksidrottsförbundets hemsida inte utifrån ekonomiskt bortfall, utan i stället

---

²³ Se t.ex. Riksidrottsförbundets remissvar gällande *Förslag till Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2021:x) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 (dnr 04707-2021)*, daterat 25 november 2021.

baserat på beräkningar av ”hur mycket verksamhet (LOK-stöd, utbildning, licenser med mera) som respektive idrott förlorat under pandemin”.²⁴

Att stödet fördelades till specialidrottsförbunden utifrån beräkningar om minskade aktiviteter kan emellertid inte tolkas som att bidragen med automatik hamnat hos de lokala föreningar som fördelningsprincipen grundades på. Enligt Riksidrottsstyrelsens första riktlinjer var det upp till varje specialidrottsförbund att självt avgöra hur stora belopp som skulle behållas för centrala insatser, och hur mycket som skulle fördelas på distriktsorganisationer och lokala föreningar. I samband med den andra utbetalningen hösten 2021 infördes kravet på att minst 30 procent skulle göras ”tillgängligt för föreningar”.²⁵ Detta indikerar att stora delar av återstartsstödet använts för strategiska satsningar på förbunds nivå, snarare än fördelats vidare till distriktsförbund och lokala föreningar. Men detta är som sagt endast en indikation. Återstartsstödet är ett relativt nytt bidrag som skapades 2021, och som i stor utsträckning ännu inte börjat användas. Det är därför i dagsläget inte möjligt att avgöra hur och på vilka sätt återstartsstödet de facto kommer att bidra till att återstarta idrottsverksamhet på lokal nivå.

Om stödets effekter på jämställdheten inom idrotten

Enligt regeringens direktiv skulle kris- och stimulansstödet även bidra till en jämställd och jämlik idrottsverksamhet. Formuleringen infördes i samband med att det andra krisstödspaketet beviljades (i oktober 2020), och ska delvis ses som en reaktion på den massmediala debatten om bidragets ojämlika fördelning i samband med det första utdelningstillfället, framför allt avseende herr- och damlag på elitnivå i stora lagidrotter som fotboll och ishockey.²⁶ I ett särskilt pressmeddelande konstaterade Björn Eriksson, Riksidrottsförbundets ordförande, att bidragets ojämlika fördelning var en effekt av att de stora lagidrotternas dam- och herrelitens publikintäkter ligger på mycket olika nivåer. Han tillade samtidigt att Riksidrottsförbundet ”med förtroende” överlät till specialidrottsförbunden att själva avgöra hur stödet skulle fördelas mellan elitklubbarna.²⁷ Budskapet var således att specialidrottsförbunden själva var ansvariga för fördelningen inom sin idrott, och att det stod dem fritt att fördela bidraget på andra fördelningsgrunder än enbart förlorade publikintäkter.

---

²⁴ Riksidrottsförbundet (2021).

²⁵ Ibid.

²⁶ SVT Nyheter (2020). *Amanda Lind: Så ska krispaketet till kultur och idrott fördelas*. Webbsida.

²⁷ Riksidrottsförbundet (2020). ”RF kommenterar fördelningen av stöd till elitlagidrotter”. Pressmeddelande.

Som ytterligare förtydligande fastslog Riksidrottsstyrelsen därefter i sina nya riktlinjer för fördelning av krisstöd hösten 2020 att kompensationsstödet ”i övrigt inte skulle förstärka tidigare ojämlikheter inom idrotten.”²⁸

Båda regeringens och Riksidrottsförbundets kommentarer vittnar om en medvetenhet om att ett kompensationsstöd fördelat efter intäktsbortfall visserligen skulle hjälpa föreningar i relation till deras ekonomiska belägenhet, men att fördelningen samtidigt skulle kunna kritiseras med hänvisning till olika jämställdhets- och jämlikhetsprinciper. Grundproblemet är – som ovan påpekats – att statens ordinarie stöd till idrotten har tydliga välfärdspolitiska mål, såsom att främja mångfald inom idrotten och att främja samhällliga ideal som inte uppstår naturligt på egen väg, inte minst en jämlik och jämställd fördelning av resurser. I den meningen är statens traditionella stöd en motvikt mot marknadskrafter inom idrotten. Kris- och stimulansstödet bygger emellertid på den rakt motsatta logiken: det uppstod för att stödja idrottsrörelsen ekonomiskt i en situation där marknadskrafterna satts ur spel. Detta skapar ett dilemma, eftersom uppfyllandet av ett mål riskerar att ske på bekostnad av det andra.

Frågan blir nu hur och i vilken utsträckning idrottsrörelsen hanterat detta dilemma. Finns det något i Riksidrottsstyrelsens principer för bidragsfördelning som vittnar om att man försökt att balansera ett kompensationsstöd baserat på intäktsbortfall med regeringens parallella önskan om att stödet även skulle bidra till en jämställd och jämlik idrottsverksamhet? Svaret måste bli nej. Med undantag för påpekandet att stödet i övrigt inte skulle förstärka ”tidigare ojämställdheter inom idrotten” saknas särskilda budgetposter, anvisningar eller andra principer för att främja en jämställd eller jämlik fördelning. Det blev således upp till varje specialidrottsförbund att självt avgöra om och hur ett jämställdhetsmål skulle beaktas i den egna bidragsfördelningen.

Frågan om det statliga kris- och kompensationsstödet effekter på jämställdheten i svensk idrott kan följaktligen inte besvaras utan en systematisk kartläggning av hur specialidrottsförbunden hanterat detta bidrag. Någon sådan undersökning har inte varit möjlig inom ramen för denna uppföljning. Med detta sagt finns det exempel på förbund som infört jämställdhetsprinciper i fördelningen av kompensationsstöd till dam- och herrklubbar på elitnivå, däribland Svenska Fotbollförbundet.²⁹ Vad

²⁸ Riksidrottsförbundet (2020). *Kompensationsstöd SF Hösten 2020*.

²⁹ Se t.ex. Svenska Fotbollförbundet (2021). ”Beslut om fördelning av vårens kompensationsstöd”. Webbsida.

som utgör en ”rättvis” eller ”tillräcklig” fördelning är emellertid ytterst en fråga om politiska värderingar.

Mot bakgrund av ett begränsat kunskapsläge är det således inte möjligt att bedöma om det statliga kris- och kompensationsstödet ökat ojämlikheten i fördelningen av resurser inom idrotten eller ej. Med tanke på kompensationsstödet starka fokus på intäktsbortfall finns det däremot goda grunder för påståendet att bidraget snarare upprätthållit än motverkat den ojämlikhet i fördelning av resurser som marknadskrafterna till vardags ger upphov till.

Om stödets fördelning avseende barn- och ungdomsidrott samt elitidrott

Med början hösten 2020 gjorde regeringen tillägget i sina direktiv för kris- och stimulansstödet att Riksidrottsförbundet i sin bidragsfördelning skulle ”utgå från verksamhetens behov och förutsättningar samt särskilt beakta barn- och ungdomsidrotten”. Detta fokus på just ungas idrottande under coronapandemin var ett återkommande tema i den idrottspolitiska debatten under 2020, och dessutom ett viktigt argument för ett statligt krisstöd till idrottsrörelsen. Som exempel gjorde Riksidrottsförbundet följande påpekande i ett öppet brev till finansminister Magdalena Andersson (S) daterat den 20 augusti 2020:

I en orolig tid där ohälsan ökar behövs föreningarna. Under kriser drabbas alltid de mest svaga i samhället. Allt fler föreningar måste höja avgifterna för att överleva – vilket kommer att drabba de resurssvaga först och i många fall barn och ungdomar som har idrotten som en frizon och plats att växa i.³⁰

Att särskilt värna om barn- och ungdomsidrott och de svaga i samhället är helt i linje med en traditionell offentlig idrottspolitik på välfärdspolitiska grunder. Det är däremot inte en princip som lika självklart kan förenas med en bidragsfördelning baserad på ekonomiskt bortfall. Problemet är enkelt: Ett stöd baserat på ekonomiskt bortfall riktar fokus mot sådana verksamheter som vanligtvis har stora intäkter. Men långt ifrån alla idrottsföreningar med barn- och ungdomsverksamhet har stora intäkter – och särskilt inte idrottsföreningar i resurssvaga områden.

Mot denna bakgrund blir frågan om det går att bedöma huruvida just barn- och ungdomsidrotten särskilt beaktats i Riksidrottsförbundets hantering av det statliga kompensationsstödet? Denna fråga är mycket svår att besvara. Ett första problem

---

³⁰ Riksidrottsförbundet (2020). ”RF ber finansministern om besked”. Pressmeddelande.

är att befintliga data visserligen visar hur detta bidrag har fördelats mellan ändamål och idrottsorganisationer, men dessa uppgifter säger inget om de många äskanden som fördelningen baserats på. Utan kunskap om söktrycket och olika idrottsverksamheters faktiska behov blir det svårt att avgöra i vilken utsträckning som ett specifikt intresse har beaktats. Till detta kommer den rent normativa aspekten: Vad är egentligen en rimlig fördelning mellan barn- och ungdomsidrott och andra idrottsliga intressen eller målsättningar?

Ett andra problem är att föreningar ansökt om bidrag för förlorade intäkter, men inte för utpekade verksamheter fördelade på ungas idrottande respektive vuxenidrott. Vi kan se vilka idrottsorganisationer som tilldelats stöd – och hur mycket – men vi kan inte se varför stöd beviljats, eller om bidraget kommit just barn- och ungdomsidrotten till del.

Det är således mycket svårt att avgöra hur mycket av det statliga kompensationsstödet som tillfallit just barn- och ungdomsidrotten. Betydligt enklare är det att göra tvärtom, det vill säga identifiera medel som *inte* tillförts barn- och ungdomsidrott. Som tidigare visats i tabell 4.1 avsattes drygt 2/3 av det totala kompensationsstödet till ett antal utpekade och särskilt inkomstbringande verksamheter inom svensk idrott. Det rörde sig framför allt om 1) stöd till elitklubbar i kommersiellt starka lagidrotter som ishockey, fotboll, handboll och innebandy, 2) medel till specialidrottsförbund ämnade att uppväga intäktsbortfall i samband med landslagsverksamhet och mästerskap, 3) inställda motionsidrottsevenemang såsom Stockholm Marathon och Vätternrundan samt 4) stöd till lokala Friskis & Svettisföreningar. Med några få undantag – framför allt Gothia Cup – handlade det således om kompensationsstöd för senior elitidrott och/eller motionsaktiviteter arrangerade för vuxna. Av detta följer att kompensationsstödet i en vidare betraktelse knappast kan karakteriseras som en satsning på barn- och ungdomsidrott. Mer rimligt är påståendet att det skapade en tydlig tyngdförskjutning av det statliga idrottsstödet, från ungas idrottande till stöd för senior elitidrott. Med tanke på stödets storlek kan bidraget betraktas som den i särklass största statliga elitidrottssatsningen i modern tid i Sverige, låt vara avgränsad till sådan elitidrottsverksamhet som förlorat stora kommersiella intäkter på grund av coronapandemin.

Avslutning

För svensk idrottsrörelse innebar coronapandemin och medföljande samhällsliga restriktioner en mycket stor utmaning. Hela idrottsrörelsen drabbades, om än i olika utsträckning och på olika sätt. För många så kallade hallidrotter ledde pandemin till perioder av kraftigt minskad eller helt inställd träningsverksamhet. För utomhusidrotter kunde ofta själva träningsverksamheten fortsätta, men inte tävlingsverksamhet, cuper eller resor. För specialidrottsförbund och elitklubbar i kommersiellt starka idrotter såsom fotboll, ishockey och bilsport innebar pandemin främst ett ekonomiskt bortfall, såtillvida att seriespel i de högsta divisionerna kunde fortsätta, men inför tomma läktare och med minskade sponsorintäkter.

I ekonomiskt avseende blev krisen ovanlig såtillvida att den slog hårdast mot de delar av svensk idrott som vanligtvis har stora intäkter. Med stängda läktare och förbud mot att arrangera mästerskap, cuper och motionsevenemang aktualiserades en fråga som aldrig tidigare behövt formuleras: Skulle idrottsrörelsen – och särskilt de delar som blivit beroende av stora kommersiella intäkter – kunna överleva en kris av detta slag?

Det statliga kris- och stimulansstödet skapades på grund av denna extrema situation. Enligt regeringen var det övergripande syftet med stödet att ”mildra de ekonomiska konsekvenserna” av pandemin och medföljande samhällsrestriktioner. För Riksidrottsförbundet – som fick i uppgift att administrera och fördela stödet – var syftet att möjliggöra för förbund och föreningar ”att överleva samt fortsatt kunna bedriva idrottsverksamhet och evenemang”.

Både i kraft av sin storlek och i sin inriktning måste det statliga kris- och stimulansstödet – nästan 3,5 miljarder kronor enbart under perioden 2020–2021 – betraktas som ett stort och viktigt erkännande av idrottsrörelsens samhällsroll. Just det faktum att krisen i ekonomiskt avseende slog hårdast mot idrottsrörelsens kommersiella intäkter innebar dessutom att regeringen tydligare än någonsin tidigare markerade att den statliga omsorgen både bygger på idrottsrörelsens förmåga att främja motion och fysisk aktivitet, framför allt genom att aktivera barn och ungdomar, och dess kapacitet att erbjuda folkligt förankrad spänning och underhållning på högsta elitnivå.

I detta kapitel har vi redovisat och analyserat stödets utformning och fördelning. Med reservation för att pandemin ännu inte är över, kan två övergripande slutsatser dras.

Den första slutsatsen är att det statliga kris- och stimulansstödet har mildrat effekterna av coronapandemin och därmed varit av betydelse för svensk idrott i denna ovanliga situation. Riksidrottsförbundet äskade sammanlagt 3,5 miljarder kronor – och regeringen beviljade nästan hela summan, totalt 3 455 miljoner kronor. Beloppet ska inte uppfattas som att idrottsrörelsen vare sig begärde eller fick full ekonomisk täckning för sina kostnader och intäktsbortfall under pandemin. Däremot beviljades Riksidrottsförbundet nästan hela det belopp som man själva ansåg nödvändigt för att idrottsrörelsen skulle klara sig igenom krisen. Det kan vidare konstateras att inga förbund eller stora idrottsklubbar gått i konkurs under krisen. Tvärtom indikerar de få studier som hittills gjorts av framför allt elitklubbers ekonomi under pandemin, att man klarat krisen förhållandevis väl och att statens stöd bidragit till detta.

Den andra slutsatsen är att stödets starka fokus på kompensation för ekonomiskt bortfall har fått idrottspolitiska konsekvenser. En sådan är att en majoritet av landets lokala idrottsföreningar – enligt Riksidrottsförbundets egna bedömningar uppemot 73 procent – inte tilldelades kompensationsstöd under 2020, eftersom de antingen nekats bidrag eller saknat förlorade intäkter som kunnat kompenseras. Om kompensationsstödet även inkluderat aktivitetsbortfall, hade bidragsfördelningen rimligtvis blivit annorlunda.

Den principiellt viktigaste konsekvensen är emellertid att det statliga kris- och stimulansstödet brutit mot många av de traditionella värden och logiker som präglar den ordinarie offentliga idrottspolitiken på välfärdspolitisk grund. Det traditionella statliga idrottsstödet är i mångt och mycket en motvikt mot marknadskrafters inverkan på idrotten. Det är ett sätt att främja idrottsrörelsens ideella krafter och samtidigt utjämna den ojämlika resursfördelning som marknaden skapar mellan stora och små idrotter samt mellan olika sociodemografiska kontexter.

Krisstödet under coronapandemin har byggt på en rakt motsatt logik: Det primära syftet har varit att kompensera idrottsrörelsen för uteblivna kommersiella intäkter i en extrem samhällssituation där marknadskrafterna slagits ur spel.

Av detta följer att krisstödet de facto bidragit till en kraftig förskjutning i den samlade statliga idrottspolitiken. Medan den traditionella statliga idrottspolitiken framför allt värnat om idrottens ideella krafter och organiserad barn- och ungdomsidrott, har krisstödet under coronakrisen i första hand riktats till kommersiell elitidrott.

Det är ännu för tidigt att bedöma de långsiktiga effekterna av krisen. Framtida forskning får kartlägga idrottsrörelsens verksamhetsmässiga och ekonomiska existensvillkor efter krisen, och därmed bedöma vilka idrottsverksamheter som drabbats hårdast etcetera. Lika viktigt är dock att även bedöma pandemins långsiktiga effekter på inriktningen av statens stöd till idrottsrörelsen. Har det statliga kris- och stimulansstödet varit en temporär åtgärd i en begränsad men extrem samhällssituation, eller kommer stödet även långsiktigt att förändra utformningen av statens stöd till idrottsrörelsen?

Referenser

EY (u.å.). "Sports Business Services". Webbsida.

EY (2021). *Hur mår svensk elitfotboll? En analys av den finansiella ställningen i Allsvenskan 2020*.

EY (2021). *Hur mår svensk elithockey? En analys av den finansiella ställningen i SHL 2020/2021*.

Riksidrottsförbundet (2020). "Idrottsföreningar förlorar 500 miljoner på inställda evenemang". Pressmeddelande.

Riksidrottsförbundet (2020). "Regeringens besked: Förbud för större evenemang". Pressmeddelande.

Riksidrottsförbundet (2020). "Ekonomiska konsekvenser av corona/covid-19 för idrottsrörelsen 12 mars till 30 april 2020". Brev till Amanda Lind, kultur- och demokratiminister samt minister med ansvar för idrottsfrågorna.

Riksidrottsförbundet (2020). *Principer för ekonomiskt stöd till idrottsrörelsen till följd av Coronapandemin*. RS 2020-04-16. Bilaga 1, utl. 2a.

Riksidrottsförbundet (2020). *Kompensationsstöd SF*. Beslutat av RS 2020-04-20; *Kompensationsstöd IF*. Beslutat av RS 2020-04-20.

Riksidrottsförbundet (2020). "RF kommenterar fördelningen av stöd till elitlagidrotter". Pressmeddelande.

Riksidrottsförbundet (2020). *Kompensationsstöd SF Hösten 2020*.

Riksidrottsförbundet (2021). *Återstart 2021*. Webbsida.

Riksidrottsförbundets remissvar gällande *Förslag till Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2021:x) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 (dnr 04707-2021)*, daterat 25 november 2021.

Regeringskansliet (2020). "En miljard kronor till kultur och idrott till följd av coronavirusets effekter". Pressmeddelande.

Regeringskansliet (2020). "Kris- och stimulansstöd till idrotten". Pressmeddelande.

Regeringskansliet (2021). *Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende anslag 13:1 inom utgiftsområde 17 kultur, medier, trossamfund och fritid*. Ändringsbeslut 2021-07-08.

SVT Nyheter (2020). *Amanda Lind: Så ska krispaketet till kultur och idrott fördelas*. Webbsida.